

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 111/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen seksuaali- ja lisääntymisterveyden turvaamisesta sekä sukupuolistuneen ja seksuaaliväkivallan uhrien tukemisesta Ukrainassa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Saara Hyrkön /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 111/2022 vp:

Aikooko hallitus kohdistaa Ukrainaan lisää humanitaarista apua erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden, sukupuolistuneen ja seksuaaliväkivallan ehkäisyyn ja uhrien auttamisen varmistamiseksi sekä näihin asioihin keskittyneiden järjestöjen toiminnan turvaamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen kehitysyhteistyön keskeisenä painopisteenä on naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien edistäminen. Sukupuolten tasa-arvoa ja naisten oikeuksia, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja –oikeuksia, haastetaan monissa maissa ja naisten ja tyttöjen haavoittuvaa asemaa käytetään toistuvasti hyväksi aseellisissa konflikteissa.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut siviiliväestöön kohdistuvan laajamittaisen humanitaarisen ja ihmisoikeuskriisin. Pakolaisista suurin osa on naisia ja lapsia, jotka ovat vaarassa joutua väkivallan ja hyväksikäytön uhreiksi paetessaan sotaa. Erityisen haavoittuvia ryhmiä ovat nuoret naiset, vammaiset lapset ja nuoret sekä n. 90 000 lasta, jotka asuvat laitoksissa. Suomi on huolissaan siviiliväestön turvallisuudesta ja tuomitsemme iskut kaikkiin siviilikohteisiin, mukaan lukien Mariupolin äitiys- ja lastensairaalaan, muihin sairaaloihin, kouluihin ja orpokoteihin.

Suomi on tukenut Ukrainaa vuosina 2014-2021 yhteensä yli 70 miljoonalla eurolla. Tänä vuonna rahallista apua on annettu yhteensä 14 miljoonaa euroa. Tästä kehitysyhteistyöhön kanavoitiin 5,8 miljoonaa euroa ja humanitaariseen apuun YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:lle ja Punaisen ristin kansainväliselle komitealle ICRC:lle yhteensä 8,2 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomi antaa materiaaliapua EU:n pelastuspalvelumekanismiin kautta sekä puolustustarvikeapua. Suomi myös varautuu avun tarpeiden lisääntymiseen.

Ukrainan sodan kohdalla suurin haaste on toistaiseksi ollut avun perillepääsy kenttätasolla, ei niinkään ulkoisten varojen puute. Toisin kuin monissa muissa kriisikonteksteissa, Ukrainassa ei

ole ollut valmiina läsnä merkittävää humanitaaristen toimijoiden verkostoa. Sotatoimet ovat estäneet avun perillepääsyä maan sisällä sekä ruuhkauttaneet apukuljetuksia Ukrainan rajoille. Apua on pystytty jakamaan piiritetyissä kaupungeissa vain pienimuotoisesti ja on kuvaavaa, että vasta 18.3. Harkovan lähellä sijaitsevaan Sumyn kaupunkiin pääsi läpi ensimmäinen YK:n kordinoima laajempi apukuljetus. Avustustarvikkeista suurin osa on ruokaa, vettä, huopia ja lääkkeitä.

UNHCR:n ja ICRC:n mandaattien keskeisenä elementtinä on haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden suojeleminen. Tämä pitää sisällään seksuaali- ja sukupuolittuneen väkivallan ehkäisemisen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien palvelujen mahdollistamisen.

Suomi rahoittaa myös YK:n väestörahoisto UNFPA:a. Yleistuki on järjestölle tärkeää antaessaan joustoa hätätilanteiden varalle. Vuonna 2020 ja 2021 Suomen yleistuki UNFPA:lle on vuositasolla 33 miljoonaa euroa ja Suomi on tällä hetkellä viidenneksi eniten yleisavustusta antava valtio. UNFPA on merkittävä järjestö naisten ja tyttöjen aseman edistämiseksi erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja –oikeuksien parantamiseksi.

Suomen UNFPA:lle kanavoidun yleistuen ansiosta on vuodessa muun muassa yli 1,2 miljoonalle nuorelle varmistettu pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluihin, yli 840 000 suunnittelematonta raskautta ja lähes 2300 äitikuolemaa ennalta ehkäisty ja yli 31 000 naisella ja tytöllä taattu pääsy sukupuolittuneen väkivallan uhreille suunnattuihin palveluihin. Vuonna 2020 UNFPA:n kokonaistyön toimesta 50 miljoonaa naista ja nuorta sai SRHR-palveluita, 478,000 terveysalan työntekijää sai koulutusta COVID19-liittyviin tehtäviin ja yli 2,8 miljoonalla ihmisellä oli pääsy sukupuolittuneen väkivallan uhreille suunnattuihin palveluihin 47 maassa.

YK:n keskitetty hätäapurahasto Cerf on ohjannut 60 miljoonaa dollaria YK-järjestöjen, ml. UNFPA:n humanitaariseen vasteeseen Ukrainassa. Suomi on rahaston kymmenen suurimman rahoittajan joukossa. Rahoituksen avulla UNFPA tarjoaa haavoittavassa asemassa oleville tytöille ja naisille – myös seksuaalisesta väkivallasta selviytyneille – välttämätöntä terveydenhuoltoa, seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita ja psykososiaalista tukea. UNFPA muun muassa tukee liikkuvien klinikoiden toimintaa, jakaa hygieniatuotteita ja ylläpitää turvallisia tiloja naisille ja tytöille. Suomi pitää tärkeänä UNFPAn päätöstä jatkaa toimintaansa Ukrainassa myös kriisin aikana. UNFPA on toiminut Ukrainassa pitkään, myös Itä-Ukrainassa.

Helsingissä 5.4.2022

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari